

Kirkegårdsvedtægter

En vejledning for menighedsråd, kirkegårdsbestyrelser og provstiudvalg

Kirkeministeriet 1996

Indhold

Indledning	3
1 Regler om vedtægter	5
1.1 Vedtægtens indhold	5
1.2 Provstiudvalgets godkendelse	5
1.3 Ret til at blive begravet	6
1.4 Udvidelse af brugsretten	6
1.5 Betaling for brugsret	7
2 Hvad skal vedtægten indeholde?	8
2.1 Ordensregler	8
2.2 Benyttelse	8
2.3 Gravstedernes størrelse	9
2.4 Fredningstid	10
2.5 God forretningsskik	11
3 Takster	12
3.1 Brugerbetaling - skattefinansiering	12
3.2 Ombudsmanden: Loft over taksterne	12
3.3 Medlemmer og ikke-medlemmer	13
3.4 "Indensogns - udensogns"	14
3.5 Erhvervelse af brugsret	14
3.6 Fornyelse af brugsret	15
3.7 Forlængelse af brugsret	15
3.8 Beregning af takster	15
3.9 Vedligeholdelse	17
3.10 Takster for arbejde ved begravelse	17
3.11 Krematorietakster	18
3.12 Regulering af takster	18
4 Provstiudvalgenes kompetence	19
5 Klagemuligheder	21

Indledning

Den danske Folkekirke har for tiden godt 2.100 kirkegårde. Langt de fleste hører sammen med en sognekirke og bestyres ligesom kirken af sognets menighedsråd. For hver af disse kirkegårde skal der være en vedtægt, som skal godkendes af provstiudvalget. Det samme gælder for de ganske få kirkegårde, som hører til en kirke, der ikke er selvejende, og som bestyres af den, der ejer kirken eller kirketienden.

Et mindre antal kirkegårde ejes af flere kirker i fællesskab. For disse kirkegårde skal der være en vedtægt med regler om kirkegårdens bestyrelse, og vedtægten skal i henhold til § 1, stk. 4 i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. godkendes af stiftsøvrigheden. Når bestyrelses- og brugsloven på et tidspunkt skal revideres, er det Kirkeministeriets hensigt at foreslå, at godkendelsen af disse kirkegårdsvedtægter flyttes til provstiudvalget.

Endelig bestyres knap 60 af folkekirkens kirkegårde af kommunale begravelsesvæsener. Regler om bestyrelsen af disse kirkegårde fastsættes i vedtægter, der i henhold til § 3 i bestyrelses- og brugsloven skal godkendes af kirkeministeren.

Denne vejledning tager først og fremmest sigte på de kirkegårdsvedtægter, der skal godkendes af provstiudvalgene. Den kan dog forhåbentlig også være til gavn og inspiration i arbejdet med de øvrige kirkegårdsvedtægter.

Vejledningen er først og fremmest begrundet i den decentralisering og den forenkling af lovreglerne, som er sket i de senere år. Men desuden skal vejledningen imødekomme et behov for tydeliggørelse af reglerne omkring de forskellige takster på kirkegårdene. Denne tydeliggørelse er blevet nødvendig som følge af en afgørelse fra Folketingets Ombudsmand efter en klage over taksten for erhvervelse af et gravsted.

Decentraliseringen er sket ved, at provstiudvalgene i 1992 fik kompetencen til at godkende kirkegårdsvedtægter, som tidligere skulle godkendes af stiftsøvrighederne. Placeringen af godkendelsen i provstiudvalgene hænger bl.a. sammen med, at der i kirkegårdsvedtægterne skal fastsættes takster, som har betydning for hele den kirkelige økonomi i et ligningsområde.

Provstiudvalget, der også skal godkende menighedsrådenes budgetter og koordinere udskrivningen af kirkeskat, skal derfor sikre ensartede takster på kirkegårdene i et ligningsområde.

Forenklingen af de regler, der fastsættes i lovgivningen, betyder, at det i stigende grad er overladt til de lokale kirkelige myndigheder at træffe afgørelser, der udfylder lovgivningens rammer. Derfor forklares lovreglerne i vejledningen, som også beskriver, hvad kirkegårdsvedtægterne som minimum skal indeholde.

Vejledning omkring taksterne er som nævnt blevet aktualiseret på baggrund af en klage til Folketingets Ombudsmand. Klageren mente, at en kirkegård havde krævet en alt for høj betaling for erhvervelse af et gravsted i et tilfælde, hvor afdøde ikke var medlem af folkekirken.

I sin afgørelse af klagesagen udtalte ombudsmanden, at det som hidtil er tilladt at have forskellige takster for medlemmer og ikke-medlemmer af folkekirken. Men samtidig fastslog han, at menighedsrådene og provstiudvalgene handler som forvaltningsmyndigheder, når de udfærdiger og godkender takstbestemmelser. Derfor er de underlagt den offentlige rets almindelige principper for beregning af gebyrer. Det betyder, at taksterne ikke må overstige de udgifter, der er forbundet med den pågældende ydelse.

I den konkrete sag om erhvervelse af brugsret til et gravsted blev det fastslået, at taksterne aldrig må overstige de faktiske udgifter ved at etablere og opretholde et gravsted plus et tillæg som andel af omkostningerne ved den generelle drift og vedligeholdelse af kirkegården.

Ombudsmandens afgørelse omtales nærmere i kapitel 3, afsnit 3.2. I samme kapitel, afsnit 3.8, beskrives det, hvordan man kan beregne takster for erhvervelse af brugsret til et gravsted, så de holder sig inden for de faktiske udgifter.

Menighedsråd, andre kirkegårdsbestyrelser og provstiudvalg må respektere det princip, at takster ikke må overstige de faktiske omkostninger, og man må vurdere, om de nuværende takster lever op til dette princip.

Vejledningen som helhed må i øvrigt gerne inspirere til, at man i de enkelte menighedsråd og kirkegårdsbestyrelser drøfter, om de nuværende kirkegårdsvedtægter har en tidssvarende udformning.

1 Regler om vedtægter

"Ved enhver kirkegård skal der være en af provstiudvalget godkendt vedtægt for orden på kirkegården og dennes benyttelse."

Det er lovens grundlæggende regel om kirkegårdsvedtægter. Den findes i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 12, stk. 1 (lovbekendtgørelse nr. 454 af 11. juni 1992).

Det enkelte menighedsråd har ansvaret for, at der er en vedtægt for kirkegården(e) i sognet.

Ud over den grundlæggende regel rummer § 12 samt de følgende paragraffer i loven om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde yderligere nogle regler om kirkegårdsvedtægter.

1.1 Vedtægtens indhold

I § 12, stk. 2 uddybes det, hvad en kirkegårdsvedtægt skal indeholde. De emner, der nævnes, er: bestemmelser om gravstedernes størrelse og om fredningstidens længde samt om takster for erhvervelse, fornyelse og vedligeholdelse af gravsteder.

De enkelte emner behandles udførligt i denne vejlednings kapitel 2, "Hvad skal kirkegårdsvedtægten indeholde?", og kapitel 3, "Takster".

1.2 Provstiudvalgets godkendelse

Ud over at fastslå, at der ved enhver kirkegård skal være en vedtægt, rummer lovens § 12, stk. 1 endnu en central bestemmelse, nemlig at vedtægten skal godkendes af provstiudvalget.

Der var to grunde til, at godkendelsen af kirkegårdsvedtægter i 1992 blev flyttet fra stiftsøvrigheden til provstiudvalgene.

For det første var det et led i den decentralisering, som var et gennemgående træk i ændringen af loven. Retten til at bestemme blev så vidt muligt lagt ud til det sogn, en sag drejer sig om. Og skal menighedsråds beslutninger godkendes af andre, skal det ske så tæt som muligt på sognet.

For det andet blev godkendelsen flyttet på grund af de konsekvenser, som vedtægternes bestemmelser om takster har for den kirkelige økonomi i ligningsområdet (kommunen).

Provstiudvalgene har i forvejen til opgave at godkende de enkelte menighedsråds budgetter og koordinere den samlede udskrivning af kirkeskat i kommunen. At provstiudvalgene skal godkende kirkegårdsvedtægter svarer i øvrigt til, at udvalgene også ifølge § 19 i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. skal godkende vedtægter for kirkerne.

Samtidig med at kompetencen til at godkende kirkegårdsvedtægter blev flyttet, blev § 12 udvidet med stk. 3. Det lyder: "Ved godkendelsen af vedtægter skal provstiudvalget sikre ensartede takster inden for samme ligningsområde, medmindre særlige forhold gør sig gældende." Bestemmelsen svarer dog til den praksis, som stiftsøvrighederne tidligere i vid udstrækning fulgte ved godkendelse af kirkegårdsvedtægter.

Kravet om ensartede takster skyldes et ønske om så vidt muligt at stille alle indbyggere i ligningsområdet lige.

Om godkendelsen og provstiudvalgets kompetence henvises i øvrigt til kapitel 4, "Provstiudvalgenes kompetence".

1.3 Ret til at blive begravet

En kirkegård er først og fremmest beregnet for sognets beboere. Alle i sognet har normalt ret til at blive begravet på den, hvad enten de er medlemmer af folkekirken eller ej. De eneste undtagelser fra denne regel er: Personer, der ikke er medlemmer af folkekirken, har ikke krav på at blive begravet på kirkegården, hvis de tilhører et andet trossamfund, som har en begravelsesplads i sognet, eller hvis der i sognet findes en kommunal begravelsesplads. Der findes dog i hele landet kun ganske få kirkegårde for andre trossamfund, og der findes ingen kommunale begravelsespladser.

Mennesker, der bor uden for sognet, men hvis ægtefæller, forældre eller børn er begravet på kirkegården, har samme ret til at blive begravet på kirkegården som indensognsboende. Det samme gælder udensognsboende, der på en anden særlig måde har været knyttet til sognet.

Disse rettigheder er en følge af, at folkekirken reelt har monopol på at sørge for begravelsespladser i det danske samfund. Rettighederne er fastslået i lovens § 14, stk. 1 og 2 og behøver derfor ikke indgå i kirkegårdsvedtægten.

Hvis pladsen på en kirkegård tillader det, kan menighedsrådet imidlertid bestemme, at også andre uden for sognet end dem, der er nævnt ovenfor, skal have adgang til at blive begravet på kirkegården. En sådan bestemmelse skal ifølge § 14, stk. 3 indgå i kirkegårdsvedtægten.

Retten til at blive begravet på et sogns kirkegård betyder, at man har ret til at få udlagt et gravsted. Enlige har ret til et gravsted med én gravplads. Hvis der er en efterlevende ægtefælle, har man ifølge § 15, stk. 1 ret til et gravsted med to gravpladser. Mennesker, der lever i registreret partnerskab, er efter lovgivningen ligestillet med ægtefæller. Kirkeministeriet har desuden ved afgørelsen af konkrete sager udtalt, at mennesker, der lever i et fast samlivsforhold uden at være gift, bør sidestilles med ægtefæller.

Den ret, som man ifølge loven har til at få udlagt et gravsted, forudsætter, at det sker i forbindelse med et dødsfald. Man har ikke med loven villet sige, at mennesker på et hvilket som helst tidspunkt i livet kan kræve at få udlagt et gravsted, hvor de kan blive begravet, når de dør. De eneste, som ifølge loven har krav på at få udlagt et gravsted til brug engang i fremtiden, er ægtefæller eller partnere, i forbindelse med at den ene af parret dør.

Et menighedsråd kan dog beslutte, at der i almindelighed skal være ret til at erhverve gravsteder til brug engang i fremtiden. Det vil i givet fald være naturligt at lade en sådan bestemmelse fremgå af vedtægten. Samtidig kan man i vedtægten fastlægge, hvilke betingelser der skal stilles i forbindelse med en sådan erhvervelse af gravsteder. Det kan f.eks. være krav om, at gravstedet beplantes og vedligeholdes i lighed med gravsteder, der er taget i brug.

1.4 Udvidelse af brugsretten

Loven nævner forskellige muligheder for at udvide den almindelige brugsret til gravsteder.

Ifølge lovens § 15, stk. 2 kan det for det første bestemmes, at man kan erhverve brugsret til et gravsted for mere end en fredningsperiode. For det andet kan det bestemmes, at man kan få udlagt gravsteder med flere end de normale 1-2 gravpladser. Hvis det besluttes, at der skal være disse muligheder for at få brugsret i større omfang end det, loven sætter som minimum, skal det fremgå af vedtægten.

Brugsretten til et gravsted udløber normalt ved fredningsperiodens udløb. Men indehaverne af brugsretten kan ifølge lovens § 17, stk. 3 kræve brugsretten fornyet, medmindre en godkendt reguleringsplan for kirkegården medfører, at gravstedet skal inddrages.

1.5 Betaling for brugsret

Fælles for de udvidelser af brugsretten, der er omtalt i afsnit 1.4, er, at de ifølge loven kun kan ske mod betaling.

Den omtalte fornyelse af brugsretten, når en fredningsperiode udløber, må dog ikke forveksles med forlængelse af brugsret. Hvis der med nogle års mellemrum sker begravelser i et gravsted, vil det som regel være nødvendigt at forlænge brugsretten, fordi den tidligst kan udløbe, når fredningstiden efter den seneste begravelse udløber. En sådan forlængelse følger reglerne for erhvervelse af brugsret, og loven stiller derfor ikke noget krav om betaling i disse tilfælde.

I alle andre tilfælde end dem, der er omtalt i afsnit 1.4, bestemmer menighedsrådet, om der skal betales og hvor meget. Prisen må dog aldrig overstige de faktiske udgifter, der er forbundet med at stille gravstedet til rådighed. Nærmere om dette i kapitel 3, "Takster". Takster for udvidelse af brugsretten skal fastsættes i vedtægten, og de kræver som alle andre takstspørgsmål provstiudvalgets godkendelse.

Der skal ifølge lovens § 16 altid være adgang for ubemidlede til at få udlagt et gravsted uden vederlag, og man kan ikke henlægge sådanne gravsteder til en særlig afdeling på kirkegården.

2 Hvad skal vedtægten indeholde?

En kirkegårdsvedtægt skal udfylde og supplere de grundlæggende bestemmelser, der findes i lovgivningen. Loven sætter nogle overordnede retningslinier. Men disse rammer må fyldes ud med en lang række mere detaljerede forskrifter, der i mange tilfælde er afhængige af lokale forhold og ønsker.

I dette kapitel gennemgås de emner, som vedtægten skal behandle. Det er emner, som har betydning for borgernes adgang til og brug af de enkelte kirkegårde. De takster, som vedtægten skal indeholde, behandles dog særskilt i kapitel 3.

Ud over det, som skal behandles i vedtægten, er der mange emner, som kan tages med. Der er fra forskellige sider udarbejdet forslag til standardvedtægter for kirkegårde. Et fælles træk for dem er, at man i stor udstrækning har valgt at gentage adskillige af lovgivningens bestemmelser. Det behøver man ikke. Hvis man gør det, kan formålet derfor alene være, at man på den måde i vedtægten kan få en samlet oversigt over alle de regler, der gælder for kirkegården.

2.1 Ordensregler

Loven om kirkebygninger og kirkegårde nævner, som det er beskrevet i kapitel 1, en række emner, der skal behandles i kirkegårdsvedtægten. Det første ses i lovens § 12, stk. 1: "Ved enhver kirkegård skal der være en af provstiudvalget godkendt vedtægt for orden på kirkegården..."

En kirkegård er et offentligt område. Men samtidig er en kirkegård et indviet sted, og gravfreden må ikke krænkes. Det er derfor en selvfølge, at man skal opføre sig sømmeligt, når man færdes på kirkegården. Men det er også naturligt, at man i vedtægtens ordensbestemmelser yderligere opstiller nogle regler for, hvornår og hvordan man må færdes på kirkegården.

Det kan f.eks. fastsættes, at der kun skal være adgang til kirkegården indenfor bestemte åbningstider. Hvis man ønsker, at erhvervsarbejde på kirkegården kun må ske i bestemte tidsrum, f.eks. inden for normal arbejdstid, eller hvis man totalt vil forbyde arbejde på kirkegården inden for gudstjenestetiden, må det også fastsættes i vedtægternes ordensbestemmelser.

Med ordensreglerne kan man også på andre måder præcisere, hvilke begrænsninger der skal gælde, når mennesker færdes på kirkegården. Det kan f.eks. være forbud mod bilkørsel og cykelkørsel, færdsel uden for kirkegårdens gange, hundeluftning eller lignende.

Det kan også fastsættes, på hvilke betingelser gravstedsbrugere kan benytte redskaber, der tilhører kirkegården. Ordensbestemmelserne kan også opstille regler for, hvad der må findes på gravsteder.

Ordensreglementet kan desuden indeholde bestemmelser om, hvem der kan påtale krænkelser af kirkegårdens orden og fred.

2.2 Benyttelse

Vedtægten skal i henhold til § 12, stk. 1 endvidere indeholde regler om kirkegårdens benyttelse.

Disse regler kan angå: a) kirkegården som helhed, b) dele af kirkegården eller c) det enkelte gravsted.

Ad a) Kirkegården som helhed:

Helheden er menighedsrådets ansvar. I vedtægten kan rådet gøre rede for, hvordan dette ansvar forvaltes.

Bestemmelser for hele kirkegårdsanlægget kan bl.a. sigte på, at kirkegården fremtræder som et frodigt, grønt anlæg. Det kan f.eks. fastlægges, at værdifuld beplantning bevares eller fornyes, at ledige gravsteder holdes grønne med beplantning, samt at opdelingen i gravsteder markeres med hække. Det kan også fastsættes, at menighedsrådet sørger for plantning, fornyelse og klipning af alle hække og for pleje af kirkegårdens træer, samt at der på kirkegårdens fællesarealer kun må anvendes ral (grus) eller anden fast belægning på færdselsarealer m.m.

Ad b) Dele af kirkegården:

I vedtægten kan det bestemmes, at visse afdelinger af kirkegården kun må bruges til bestemte typer gravsteder eller til bestemte formål som urnenedsættelser, fællesgrav m.m.

Der kan fastsættes bestemmelser om beplantning, så det fremgår, om der på bestemte afdelinger af kirkegården ønskes eller ikke ønskes særlige typer af beplantning.

Der kan også fastsættes regler for beplantningens omfang og højde samt for gravminders art, størrelse og udformning.

Ad c) Det enkelte gravsted:

Der kan i vedtægten også anføres bestemmelser om det enkelte gravsteds udseende. De kan omfatte beplantning, materialer, gravminder m.m.

F.eks. kan det bestemmes, at der på gravsteder skal anvendes såvel løvfældende som stedsegrøn beplantning. Det kan endvidere fastlægges, hvordan menighedsrådet forholder sig, når beplantning på et gravsted er til gene for tilstødende gravsteder eller kirkegårdens fællesbeplantning. Det kan også bestemmes, at gravstedsbeplantning, der er værdifuld for helheden på kirkegården, ikke må fjernes uden tilladelse.

Menighedsrådet kan fastsætte bestemmelser om, hvilke materialer der kan, og hvilke der ikke må benyttes på de enkelte gravsteder. Det kan bl.a. omfatte, i hvilken udstrækning gravsteder kan dækkes med ral og lignende, ligesom der kan henvises til alternative muligheder med bunddækkende beplantning m.m.

Endvidere kan der fastsættes bestemmelser om, hvilke typer gravminder der kan opsættes på gravstederne.

Nogle gravminder er eller kan forventes at blive registrerede som bevaringsværdige i henhold til lovens regler herom. Menighedsrådet kan i vedtægten fastlægge regler for, hvordan de opbevares, når brugsretten på de pågældende gravsteder udløber. Det kan f.eks. bestemmes, at sådanne gravminder så vidt muligt bliver stående på gravstederne, eller at de anbringes på en afdeling af kirkegården, der er indrettet til dette formål.

Hvad det enkelte gravsted angår, kan menighedsrådet også i vedtægten fastslå, at kister i henhold til den kirkelige tradition så vidt muligt skal anbringes i retning øst/vest. Der kan også henvises til den gamle skik, at en kvinde gravsættes ved mandens højre side.

Menighedsrådet kan ved sit arbejde med regler for benyttelse af kirkegården hente råd og inspiration hos kirkegårdskonsulenten. Eventuelt kan også Nationalmuseet inddrages.

På de fleste kirkegårde ønsker man, at der kun kan foretages begravelser inden for visse tidsrum. Bestemmelser om, at begravelser kun kan foretages på bestemte dage og inden for bestemte tider, skal ifølge § 15 i Kirkeministeriets bekendtgørelse af 1. december 1975 om begravelse og ligbrænding fastsættes i kirkegårdsvedtægten. I denne paragraf er det i øvrigt fastsat, at begravelseshandlinger ikke kan finde sted på folkekirkens kirkegårde eller fra dens kirker og kapeller 1. påskedag, 1. pinsedag og 1. juledag.

2.3 Gravstedernes størrelse

I lovens § 12, stk. 2 fastslås det, at vedtægten skal rumme bestemmelser om gravstedernes størrelse.

Gravsteder kan udlægges med en eller flere gravpladser. Lovens regel sigter i første række på, at vedtægten skal indeholde bestemmelser om størrelsen af det areal, der skal være for hver enkelt kiste (gravplads).

I kgl. anordning af 20. april 1953 om kirkegårde, som blev ophævet, da der i 1986 blev vedtaget en lov om kirkebygninger og kirkegårde, var der en rettesnor for gravsteders størrelse. I anordningen stod, at størrelsen af et gravsted med en enkelt gravplads "vil for en voksen i almindelighed kunne sættes til 2,6 m x 1,2 m, men må i lettere jord gøres noget større".

Disse mål må anses for et minimum, men uanset om man ønsker at følge dem eller at udlægge større gravsteder, skal det fastlægges i vedtægten.

Den kgl. anordning indeholdt også en bestemmelse om, at et urnegravsted skulle være på mindst 0,5 kvadratmeter. Et urnegravsted i denne størrelse blev anset for at give plads til nedsættelse af to urner. Denne bestemmelse blev videreført i en bekendtgørelse fra Kirkeministeriet, da anordningen blev ophævet. I bekendtgørelsen fra 1992 om kirkebygninger og kirkegårde er der ikke en sådan regel. Det er altså op til menighedsrådet i vedtægten at bestemme størrelsen på urnegravsteder, men den nævnte størrelse må fortsat anses for at være et mindstemål.

Som omtalt i afsnit 1.3 har man normalt ret til at få udlagt et gravsted med 1-2 gravpladser. Ifølge lovens § 15, stk. 2 kan det imidlertid bestemmes, at der mod betaling kan udlægges gravsteder med flere gravpladser. En sådan bestemmelse skal i givet fald indgå i vedtægten, jf. afsnit 2.4.

2.4 Fredningstid

Når et gravsted tages i brug, starter en fredningsperiode, og det skal bestemmes i vedtægten, hvor lang fredningstiden skal være for de forskellige typer af grave.

Fredningstiden beskrives i lovens § 13, stk. 1 som "den periode, i hvilken et gravsted ikke kan nedlægges". Hensigten med fredningsperioden er, at en grav skal være urørt i så mange år, at ligrester i jorden kan nå at blive nedbrudt. Fredningen indebærer derfor, at der ikke kan foretages nye kistebegravelser i et kistegravsted, før fredningsperioden er udløbet, medmindre der er flere gravpladser i gravstedet. Dog kan der godt nedsættes urner i et kistegravsted, før fredningstiden er udløbet, da urner ikke nedsættes så dybt som kister.

Inden for fredningsperioden kan kirkegårdsbestyrelsen ikke overdrage brugsretten til gravstedet til andre. Et gravsted kan heller ikke inddrages til andre formål, f.eks. i forbindelse med en regulering af kirkegården, før fredningsperioden efter den seneste begravelse i gravstedet er udløbet.

Lovens § 13, stk. 2 fastsætter fredningstiden for et kistegravsted til minimum 20 år, men den kan i vedtægten fastsættes til en længere periode. Det er mange steder nødvendigt, fordi jordbundsforholdene gør, at nedbrydningen af ligrester tager væsentligt mere end 20 år. Fredningsperioder på 25 eller 30 år er meget almindelige, enkelte steder er de længere.

En fredningsperiode på 20-30 år er ikke tilstrækkelig ved nedsættelse af kister af materiale, som er særligt vanskeligt nedbrydeligt, f.eks. egetræ eller zink. Vedtægten skal derfor rumme en bestemmelse om længere fredningstid for gravsteder, hvor der nedsættes sådanne kister. Der vil normalt være tale om det dobbelte af den fredningstid, som gælder for de øvrige gravsteder.

For urnegrave skal der ifølge § 13, stk. 2 være en fredningstid på mindst 10 år.

Uanset om fredningstiderne fastsættes til de 20 år for kistegrave og 10 år for urnegrave, som er lovens minimumskrav, eller de gøres længere, skal fredningsperioderne fremgå af vedtægten. For børnegrave kan der i øvrigt i vedtægten fastsættes en kortere fredningstid end 20 år, men den skal også for disse grave være så lang, at kister og ligrester kan nedbrydes, inden fredningsperioden udløber.

Et gravsted med kun en enkelt gravplads kan nedlægges, når fredningstiden er udløbet. Det gælder dog ikke, hvis der er erhvervet brugsret for en længere periode, eller hvis indehaverne af

brugsretten ønsker den fornyet. I gravsteder med 2 eller flere gravpladser, vil der ofte være sket begravelse med nogle års mellemrum. Det understreges i lovens § 17, stk. 1, at et sådant gravsted ikke kan nedlægges, før fredningstiden efter den seneste begravelse er udløbet.

Det er muligt at ændre fredningstiden på en kirkegård. Dog ikke så den bliver kortere end lovens minimumskrav. Ved en forkortelse af fredningstiden er det nødvendigt at tage embedslægen med på råd.

Hvis fredningstiden ændres, skal man være opmærksom på, at det har nogle konsekvenser i forhold til dem, der har brugsret til gravsteder. Forlænges fredningsperioden, så forlænges samtidig brugsretten for de gravsteder, der allerede er i brug, og man kan ikke af den grund forlange ekstra betaling. Hvis fredningsperioden forkortes, vil brugsperioden være uændret for gravsteder, der er i brug.

2.5 God forretningsskik

Aftaler om brugsret til og vedligeholdelse af gravsteder følger almindelige formueretlige principper. Det betyder, at hvis der på en eller anden måde opstår problemer omkring overholdelse af en aftale, er det i sidste instans op til domstolene at træffe en afgørelse.

Men det betyder også, at kirkegårdsbestyrelsen, hvis der er problemer omkring overholdelse af en aftale, må følge visse normer, der er udtryk for god forretningsskik.

Vedtægten bør derfor indeholde bestemmelser om fremgangsmåden, hvis indehaverne af brugsretten ikke opfylder deres pligt til at vedligeholde et gravsted, samt når fredningsperioden udløber, og gravsteder derfor kan nedlægges.

Lovens § 17, stk. 2 siger, at "hvis den, der har brugsret til et gravsted, ikke sørger for, at det holdes i sømmelig stand, kan det ryddes og tilsås med græs eller gruslægges i resten af den periode, for hvilken brugsretten er erhvervet".

En sådan rydning kan ikke ske, uden at indehaverne af brugsretten er kontaktet, har fået pålæg om at bringe forholdene i orden og har fået besked om, at alternativet vil være, at gravstedet ryddes. Vedtægten bør indeholde bestemmelser om, at en sådan meddelelse skal gives ved anbefalet brev.

I vedtægten bør det fastsættes, hvilke frister der gælder for at få forholdene bragt i orden, og disse frister skal naturligvis fremgå af brevet til indehaverne af brugsretten.

Vedtægten bør også indeholde en bestemmelse om, at et gravsted ikke nedlægges på det tidspunkt, hvor brugsretten udløber, uden at indehaverne af brugsretten er blevet underrettet og har fået mulighed for at tage stilling til en fornyelse. Vedtægten skal også på dette punkt indeholde bestemmelser om frister.

Vedtægten bør desuden indeholde en bestemmelse, hvor det understreges, at kirkegården ikke hæfter for skader på gravsteder og gravminder, der skyldes hærværk og lignende. Gravminder og beplantning på gravsteder tilhører dem, der har brugsretten til gravstedet. Menighedsrådene har derfor ikke hjemmel til at tegne forsikring mod sådanne skader, men det er kendt, at menighedsråd i nogle tilfælde pr. kulance har ydet hjælp efter hærværk.

3 Takster

En kirkegårdsvedtægt skal ifølge lovens § 12, stk. 2 indeholde bestemmelser om de takster, der gælder på kirkegården. Det drejer sig om takster for erhvervelse og fornyelse af brugsret til gravsteder og for vedligeholdelse.

3.1 Brugerbetaling - skattefinansiering

Takstpolitikken har betydning for den kirkelige økonomi i ligningsområdet som helhed. Er taksterne på kirkegården lave, er det sandsynligt, at en stor del af udgifterne ved driften af kirkegården skal finansieres over kirkeskatten. Takstpolitik er altså bl.a. et spørgsmål om balancen mellem brugerbetaling og skattefinansiering. Da kirkeskatteprocenten er den samme for alle sogne i en kommune, er det nødvendigt at fastsætte en ensartet brugerbetaling for at give folkekirkens medlemmer i kommunen lige vilkår.

Hvis taksterne på en enkelt kirkegård i et ligningsområde sættes lavere end på de øvrige, er det sandsynligt, at en del af regningen for driften på denne kirkegård sendes videre til kirkeskatteyderne i ligningsområdets andre sogne i form af et større underskud, der skal dækkes over kirkeskatten.

Omvendt vil højere takster på en enkelt kirkegård betyde, at indbyggerne i dette sogn alt i alt kommer til at betale mere end indbyggerne i kommunens andre sogne, fordi kirkeskatteprocenten er den samme. Højere takster på en enkelt kirkegård må derfor kunne begrundes. Der skal, som loven siger, være særlige forhold, der gør sig gældende. Det kan f.eks. være et højere omkostningsniveau end på de øvrige kirkegårde i området. Større omkostninger kan eventuelt skyldes en kirkegårds størrelse, dens karakter med særlige anlæg eller et særligt højt plejeniveau, dens beliggenhed (f.eks. en bykirkegård i forhold til landsbykirkegårde), eller at det er nødvendigt med en længere fredningstid end normalt. Provstiudvalget skal ved godkendelsen af vedtægter tage sådanne forhold med i betragtning.

Man kan inden for et ligningsområde vælge at fastsætte lave takster og finansiere en større del over kirkeskatten. Men loven lægger op til, at vilkårene så vidt muligt skal være ens på alle kirkegårde i et ligningsområde og dermed for alle kirkeskatteydere i området.

3.2 Ombudsmanden: Loft over taksterne

Selv om det er op til menighedsråd, kirkegårdsbestyrelser og provstiudvalg at afgøre, hvordan balancen skal være mellem brugerbetaling (takster) og skattefinansiering, så er der en grænse for, hvor høje taksterne må være: En takst må aldrig være højere end de udgifter, som kirkegården har i forbindelse med den ydelse, taksten vedrører.

Dette gebyrprincip er fastslået af Folketingets Ombudsmand.

I en klage til ombudsmanden blev det hævdet, at en kirkegård tog en alt for høj pris for brugsret til et gravsted for en person, der ikke var medlem af folkekirken.

I sin afgørelse af klagesagen fastslog ombudsmanden, at taksten for brugsret til et gravsted ikke må overstige de faktiske udgifter, som kirkegården har haft og har ved at etablere og opretholde gravstedet plus et tillæg som andel af omkostningerne ved den generelle drift og vedligeholdelse af kirkegården. (Sagen er omtalt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1994, s. 179 ff.)

Kravet om loft over taksterne skal ses i sammenhæng med, at folkekirkens kirkegårde stort set er de eneste begravelsespladser i Danmark. Da det samtidig i lovgivningen er fastsat, at lig enten skal begraves eller brændes, og at begravelse og normalt også anbringelsen af en urne skal

ske på en godkendt begravelsesplads, er alle altså henvist til at bruge kirkegården uanset deres forhold til folkekirken.

Selv om princippet om taksternes maksimale størrelse er fastslået i forbindelse med brugsret til et gravsted, så gælder det for alle de ydelser på kirkegården, som man tager betaling for. Ud over erhvervelse, fornyelse og forlængelse af brugsret, drejer det sig normalt om vedligeholdelse af gravsteder, arbejde i forbindelse med begravelse samt kremering.

Det er allerede almindeligt, at taksterne for vedligeholdelse af gravsteder og for andre arbejdsydelser fastsættes på grundlag af de omkostninger, der er forbundet med arbejdet. Desuden er disse takster normalt ens for medlemmer af folkekirken og ikke-medlemmer.

Det er imidlertid meget nødvendigt at være opmærksom på gebyrprincippet i forbindelse med taksterne for brugsret. Dels er der ikke tradition for, at disse takster fastsættes på grundlag af en omkostningsberegning. Dels er det almindeligt, at medlemmer af folkekirken kan få brugsret til lavere takster end ikke-medlemmer.

Det beskrives i afsnit 3.8, hvordan man kan beregne takster for brugsret, så de kommer til at svare til kostprisen for at stille et gravsted til rådighed.

3.3 Medlemmer og ikke-medlemmer

Loven gør - med de få undtagelser, der er omtalt i afsnit 1.3 - ingen forskel på folkekirkemedlemmers og ikke-medlemmers ret til at blive begravet på kirkegården. Det skyldes, som også nævnt ovenfor, at folkekirkens kirkegårde stort set er de eneste begravelsespladser i Danmark og dermed de eneste steder, hvor det er muligt at blive begravet.

At alle har samme ret til at blive begravet, udelukker ikke, at man gør forskel på medlemmer og ikke-medlemmer, når man fastsætter takster. Indtil 1986 var det oven i købet lovbestemt, at man, når man fastsatte takster for ikke-medlemmers erhvervelse og fornyelse af gravsteder, skulle tage hensyn til, at de ikke betaler kirkeskat og derfor ikke ad den vej bidrager til kirkegårdens vedligeholdelse og drift.

Loven skelner i dag ikke på samme måde mellem medlemmer og ikke-medlemmer, men både for erhvervelse og fornyelse af gravsteder vil det fortsat være naturligt at fastsætte lavere takster for folkekirke-medlemmer end for ikke-medlemmer, fordi medlemmerne over kirkeskatten betaler kirkegårdens driftsunderskud.

Som omtalt i afsnit 3.2 er der imidlertid en grænse for, hvor høje taksterne må være. De må aldrig overstige kirkegårdens faktiske udgifter ved at stille et gravsted til rådighed eller de faktiske omkostninger ved de andre ydelser, der kan være tale om. Se i øvrigt afsnit 3.8 om beregning af takster for brugsret.

Mens det er naturligt at fastsætte forskellige takster for medlemmer og ikke-medlemmer, når det gælder erhvervelse og fornyelse af gravsteder, gør man det normalt ikke for vedligeholdelse. Det skyldes, at taksten for vedligeholdelse er betaling for et bestemt stykke arbejde, og at prisen derfor fastsættes, så den kan dække de omkostninger, der er til arbejds løn og materialer eventuelt med et procenttillæg for generelle omkostninger, bl.a. til administration.

Det er dog ikke ulovligt at fastsætte forskellige takster, så medlemmer betaler mindre end de faktiske omkostninger.

I loven nævnes ikke direkte noget om takster for arbejder i forbindelse med begravelse. Der kan imidlertid heller ikke kræves betaling for sådant arbejde, medmindre der i vedtægten er fastsat takster for det. Det kan dreje sig om takster for gravning, tilkastning, planering og eventuelt afdækning eller pyntning af grave.

Ligesom takster for vedligeholdelse vil der her være tale om takster, der skal dække faktiske arbejdsydelser. De fastsættes derfor efter samme principper, som er omtalt ovenfor.

3.4 "Indensogns - udensogns"

Ud over den forskel, der er på takster for medlemmer og ikke-medlemmer ved erhvervelse og fornyelse af gravsteder, var det indtil 1986 lovbestemt, at der skulle være forskel på taksterne for mennesker, der bor i sognet, og mennesker uden for sognet. Begrundelsen var den samme som for takstforskellen mellem medlemmer og ikke-medlemmer: De, der ikke bidrager til kirkegårdens drift ved at betale kirkeskat i sognet, skal betale højere takster.

Da kirkeskatten i dag udskrives fælles for alle sogne i en kommune, er der ikke altid grund til at skelne mellem dem, der bor i sognet, og dem, der bor udenfor. Det er mere rimeligt at skelne mellem, om den, der skal begraves, har boet i eller udenfor kommunen.

Yderligere kan man skelne mellem, om de pågældende har haft særlig tilknytning eller ej til det sogn, hvor de ønskes begravet.

Taksterne for erhvervelse og fornyelse af gravsteder kan altså være højere for mennesker, der har boet i en anden kommune end den, hvor de begraves. Og der kan fastsættes højere takster, hvis de pågældende ikke har haft særlig tilknytning til sognet.

Det gælder imidlertid ved særlige takster for 'udensognsboende' ligesåvel som for ikke-medlemmer, at taksterne ikke må overstige kirkegårdens faktiske udgifter ved at stille gravsteder til rådighed. Om beregning af takster for brugsret se afsnit 3.8.

Med hensyn til takster for vedligeholdelse og arbejder i forbindelse med begravelse gælder det samme, som er anført under afsnit 3.3.

3.5 Erhvervelse af brugsret

Vedtægten skal ifølge lovens § 12, stk. 2 indeholde takster for tre områder, der alle har med brugsret til et gravsted at gøre. Det første er erhvervelse af brugsret til et gravsted.

Der vil som regel være tale om flere forskellige takster, dels for forskellige typer og størrelser af gravsteder og dels - som omtalt i afsnittene 3.3 og 3.4 - for forskellige grupper af mennesker. Taksterne må dog aldrig være højere end kostprisen for at stille gravsteder til rådighed. Hvordan det kan beregnes, beskrives i afsnit 3.8.

Taksterne for erhvervelse er betaling for brugsret i én brugsperiode, der svarer til fredningstiden på den pågældende kirkegård.

Loven siger intet om, at der skal kræves betaling. Hvis det ønskes, kan man således sætte taksten for erhvervelse af gravsteder til 0 kr.

Hvis man i henhold til lovens § 15, stk. 2 har fastsat i vedtægten, at der kan udlægges gravsteder med flere end 1-2 gravpladser, så kan det dog kun ske mod betaling. I sådanne tilfælde kan man altså ikke sætte taksten til 0 kr.

Der er efter lovens § 15, stk. 2 endvidere mulighed for, at man i vedtægten bestemmer, at der mod betaling kan erhverves brugsret til et gravsted for mere end én fredningsperiode. Der skal altså også være en takst for dette, og den kan heller ikke sættes til 0 kr.

Man skal i øvrigt være opmærksom på, at der i taksten for at erhverve et almindeligt gravsted ikke indgår betaling for vedligeholdelse. Den fastsættes særskilt, hvis indehaverne af brugsretten ønsker, at kirkegårdens personale skal sørge for vedligeholdelsen (se afsnit 3.9). I forbindelse med såvel kistegravpladser som urnegravpladser i fællesplæne betales dels for selve gravpladsen, dels for vedligeholdelse. Det kan fastlægges i to takster eller i én takst, der dækker begge dele. Den del, som er betaling for vedligeholdelse i fredningsperioden, skal dog - ligesom gravstedslegater for almindelige gravsteder - indbetales til stiftsmidlerne.

3.6 Fornyelse af brugsret

Den næste takst, som vedtægten skal indeholde, er for *fornyelse* af brugsretten.

Lovens § 17, stk. 2 fastslår, at "når brugsretten til et gravsted udløber, kan den kræves fornyet mod betaling af et i vedtægten herfor fastsat vederlag".

Fornyelse ud over én brugsperiode kan altså ikke være gratis. Fornyelse behøver ikke ske for en hel brugsperiode. Vedtægten kan bestemme, at fornyelse for et kortere åremål kan ske for en betaling, der beregnes i forhold til taksten for en hel periode. Se i øvrigt afsnit 3.8 om beregning af takster for brugsret.

Retten til at få brugsretten fornyet bortfalder dog ifølge § 18, hvis gravstedet helt eller delvis skal inddrages i forbindelse med en regulering af kirkegården, som er godkendt af provstiudvalget.

3.7 Forlængelse af brugsret

Hvis et gravsted er erhvervet for en enkelt fredningsperiode, men er udlagt med to eller flere gravpladser, vil der ofte være behov for at forlænge brugsretten ud over den første fredningsperiode. Det skyldes, at brugsretten mindst skal vare, til fredningstiden udløber efter den seneste begravelse.

En sådan forlængelse er ikke det samme som den fornyelse, der ellers vil være tale om, når man ønsker at bevare brugsretten ved udløbet af en fredningsperiode. Forlængelsen følger derfor de regler, som på den enkelte kirkegård gælder for erhvervelse af brugsret. Den kan således være gratis, eller betalingen beregnes i forhold til, hvor meget det er nødvendigt at forlænge brugsperioden.

3.8 Beregning af takster

Takster for brugsret til et gravsted må ikke overstige udgifterne ved at stille gravstedet til rådighed, det vil sige udgifterne til etablering og opretholdelse af gravsted plus et tillæg som andel af omkostningerne ved kirkegårdens generelle drift og vedligeholdelse.

Dette har naturligvis ingen betydning i de tilfælde, hvor taksten for brugsret sættes til 0 kr. eller et lille, symbolsk beløb. Men i andre tilfælde - og det vil typisk være i forbindelse med de takster, som fastsættes for ikke-medlemmer af folkekirken - er man nødt til at foretage en beregning for at sikre, at taksterne ikke bliver højere end tilladt.

Der indgår to elementer i beregningen af taksterne for brugsret:

1. Udgifter til etablering og opretholdelse af et gravsted.
2. Udgifter til kirkegårdens generelle drift og vedligeholdelse.

ad 1. Etableringsudgifter.

Hovedparten af landets kirkegårde er anlagt for mange år siden, og kirkegårdsarealer er ikke omfattet af den almindelige, offentlige ejendomsvurdering. Derfor har den enkelte kirkegård ikke en umiddelbar og entydig målestok for, hvad det har kostet at etablere kirkegården, og hvilken værdi den har.

Man må derfor lave en teoretisk beregning af, hvad det ville koste, hvis man skulle etablere kirkegården i dag, det vil sige erhverve jorden og anlægge kirkegården.

Her kan man som en rettesnor bruge udgifterne ved anlæggelse af nye kirkegårde eller større kirkegårdsudvidelser i de senere år. Der er i de senere år både anlagt nye og foretaget udvidelser af bestående kirkegårde i forskellige egne af landet, og udgifterne hertil kendes. Det er normalt

en pris for erhvervelsen af arealet samt anlægsudgifter til terrænregulering, jordbehandling, dræning, kloakering, etablering af gange, beplantning, indhegning, belysning m.v. Prisen for arealet afhænger typisk af geografisk beliggenhed i by- eller landområde. Anlægsudgiften er afhængig af arealets størrelse, men også af anlæggets karakter.

Ud fra de samlede udgifter til erhvervelse af grund og anlæg af kirkegård kan man beregne en etableringspris pr. m². Denne pris vil være forskellig, afhængigt af faktorer som beliggenhed og anlægstype. Der er imidlertid en del eksempler på nyere anlagte kirkegårde, og derfor vil det normalt være muligt at finde frem til en sådan, som man med en vis rimelighed kan bruge som udgangspunkt for beregningen ved ældre kirkegårde.

Hvis man f.eks. ved, at det har kostet 500 kr. pr. m² at etablere en ny kirkegård i et byområde, kan man gå ud fra, at det ville koste det samme at etablere en allerede eksisterende ældre kirkegård, som ligger i et nogenlunde sammenligneligt byområde.

Hvis man f.eks. lægger den nævnte pris på 500 kr. pr. m² til grund, og gravstedernes størrelse på kirkegården er 4,5 m², så kan etableringsudgiften for et gravsted beregnes til $4,5 \times 500 \text{ kr.} = 2.250 \text{ kr.}$

ad 2. Udgifter til generel drift og vedligeholdelse.

Det andet element i taksten for brugsret er en andel af udgifterne til kirkegårdens generelle drift og vedligeholdelse, det vil sige udgifter, der ikke direkte kan knyttes til de enkelte gravsteder og begravelse i disse.

Den generelle del af kirkegårdens udgifter kan normalt aflæses direkte i kirkekassernes årsregnskab under de forskellige standardkonti. Således indeholder standardkontiene nr. 512, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520 og 521 kun udgifter, der vedrører kirkegårdens generelle drift, og disse udgifter kan medregnes fuldt ud.

Endvidere kan en del af udgifterne under standardkontiene 411, 416, 421, 426 og 626 hidrøre fra kirkegården. Kirkegårdens andel af disse udgifter kan i så fald regnes med.

De samlede lønudgifter til kirkegårdens personale kan aflæses direkte under standardkontiene nr. 011, 016 og 021, og fra standardkontiene nr. 081, 082, 083 og 084 kan man uddrage den del af andre personaleudgifter, som vedrører kirkegårdspersonalet.

Ud fra det system, som findes til beregning af gravernes kvoter, kan man konstatere, at ca. en tredjedel af de samlede udgifter til løn m.v. til kirkegårdens personale vedrører kirkegårdens generelle drift og vedligeholdelse. Resten knytter sig til ydelser vedrørende gravsteder, begravelser, kirkelige handlinger m.v. og kan derfor ikke regnes med i denne sammenhæng.

Når man har opgjort de samlede generelle driftsudgifter pr. år - f.eks. som et gennemsnit af de seneste 5 års regnskabstal - kan man ved at dividere med kirkegårdens areal i m² udregne de generelle driftsudgifter pr. m² pr. år. Ved at gange dette tal med det antal m², som et gravsted omfatter, får man den årlige generelle driftsudgift for gravstedet. Når man ganger den årlige udgift med fredningstidens/brugsretsperiodens længde, får man et beløb, der er udtryk for gravstedets andel af de generelle driftsudgifter i den periode, som brugsretten strækker sig over.

Denne beskrivelse af beregningen kan illustreres med følgende eksempel:

- A. Kirkegårdens størrelse 20.000 m²
- B. Enkelt kistegravsteds størrelse 4,5 m²
- C. Ved sammenligning med tilsvarende, nyanlagt kirkegård fastsættes etableringsudgift pr. m² til 500 kr.
- D. Kirkegårdens samlede generelle driftsudgifter under kontiene 512, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520 og 521 samt kirkegårdens del af udgifterne under kontiene 411, 416, 421, 426 og 626 udgør 100.000 kr.
- E. Kirkegårdens samlede lønudgifter er 600.000 kr. hvoraf 1/3 vedrører den generelle drift, dvs.

200.000 kr.

F. Fredningstiden/brugsretsperioden er 25 år

Ud fra disse faktorer kan man foretage følgende beregning af kostprisen for et gravsted:

Etableringsudgift for et enkelt kistegravsted 4,5 m² á 500 kr. 2.250,00 kr.

Generelle driftsudgifter i fredningstiden/brugsretsperioden:

Kirkegårdens samlede årlige, generelle driftsudgifter udgør 100.000 + 200.000 kr. = 300.000 kr.

Udgift pr. m²: 300.000 kr.:20.000 m² = 15,00 kr.

Gravstedets andel: 4,5 m² á 15,00 kr. = 67,50 kr.

Generelle driftsudgifter i fredningstiden/brugsretsperioden: 67,50 kr. x 25 år = 1.687,50 kr.

Kostprisen for gravstedet 3.937,50 kr.

3.9 Vedligeholdelse

Kirkegårdsvedtægten skal også indeholde takster for vedligeholdelse af gravsteder.

De, der har brugsretten til et gravsted, har pligt til at sørge for, at det holdes i sømmelig stand. De kan selv sørge for vedligeholdelsen, eller de kan betale andre for det. Ønsker de, at vedligeholdelsen skal foretages af kirkegårdens personale, kan det kun ske efter de takster, som er fastsat i kirkegårdsvedtægten.

Når man fastsætter takster for vedligeholdelse, skal man samtidig tage stilling til, om vedligeholdelsen fuldt ud skal betales via taksterne (ren brugerbetaling), eller om taksterne kun skal dække en del af vedligeholdelsesudgifterne. Hvis brugerbetalingen skal dække de faktiske udgifter, må taksterne være så høje, at de kan betale en fagligt tilfredsstillende udførelse af arbejdet.

Der skal for det første fastsættes takster for vedligeholdelse i et år. De specificeres normalt for kistegravsteder af forskellig størrelse (forskelligt antal gravpladser) og for urnegravsteder. Grundtaksterne omfatter almindelig renholdelse. Der kan fastsættes tillægstakster for f.eks. grandækning og plantning af forårs- og sommerblomster. Desuden kan det fastsættes, at plantning eller andre arbejder ud over almindelig vedligeholdelse udføres efter regning, eventuelt efter forudgående skriftligt tilbud.

For det andet skal der fastsættes takster for vedligeholdelse i en brugsperiode (gravstedslegater). Også her må der normalt være takster for kistegravsteder af forskellig størrelse (forskelligt antal gravpladser) samt for urnegravsteder. Det kan i vedtægten fastlægges, hvilke arbejder der er omfattet af grundtaksten, ligesom der kan fastsættes tillægstakster for andre ydelser.

Hvis en gravstedsbruger ønsker en aftale om vedligeholdelse for et åremål, der ikke er fastsat takst for i vedtægten, skal prisen godkendes af stiftsøvrigheden.

Al betaling for flerårig vedligeholdelse skal indbetales til stiftsmidlerne.

Taksterne for vedligeholdelse, der er kædet nøje sammen med udførelsen af et bestemt arbejde, er normalt ens for alle uden hensyn til medlemskab af folkekirken eller bopæl. Hvis der fastsættes forskellige takster, skal man være opmærksom på, at ingen takst må overstige de faktiske udgifter ved arbejdet.

3.10 Takster for arbejde ved begravelse

Loven nævner ikke direkte, at vedtægten skal indeholde takster for arbejde i forbindelse med begravelse. Men hvis man kræver betaling for gravning, tilkastning, planering og eventuel pynt-

ning af grave, skal taksterne være fastsat i vedtægten. Taksterne kan eventuelt specificeres for voksegrave, børnegrave og urnegrave.

Ønsker man, at der skal betales tillæg for begravelse på særlige tidspunkter, skal disse tillæg også fastsættes i vedtægten.

Det gælder for disse takster som for betaling for vedligeholdelse, at de er kædet nøje sammen med udførelsen af et bestemt arbejde, og derfor normalt er ens for alle uden hensyn til medlemskab af folkekirken eller bopæl. Hvis der fastsættes forskellige takster, skal man være opmærksom på, at ingen takst må overstige de faktiske udgifter ved arbejdet.

3.11 Krematorietakster

I vedtægterne for de kirkegårde, hvortil der er knyttet krematorier, skal der fastsættes takster for ligbrænding.

I praksis er taksterne ofte indeholdt i en selvstændig vedtægt for krematoriet. I denne vedtægt kan der også fastsættes bestemmelser om krematoriets<!--Krematorierbenyttelse--> benyttelse. Hvis det f.eks. ønskes, at ligbrænding kun kan finde sted på bestemte dage og bestemte tider, skal det ifølge § 15 i bekendtgørelse af 1. december 1975 om begravelse og ligbrænding være fastlagt i en vedtægt.

Taksten for ligbrænding er betaling for en ydelse, hvortil der er knyttet forskellige omkostninger. Foruden de direkte udgifter til energiforbrug ved en brænding samt løn til dem, der udfører den, er der en række generelle omkostninger ved drift af et krematorium. F.eks. driftsomkostninger til el, varme, administration m.v. samt kapitalomkostninger i forbindelse med (nye) ovn-anlæg og bygninger.

Det afgøres lokalt, hvilke omkostninger man vil regne med ved fastsættelsen af takster. Afgørelsen træffes ud fra de overvejelser om brugerbetaling og skattefinansiering, der er anført foran under afsnit 3.1.

Når man fastsætter takster for ligbrænding, skal man være opmærksom på, at de ligesom takster i forbindelse med begravelse, ikke må fastsættes til et højere beløb end det, der er nødvendigt for at dække dokumenterbare omkostninger.

3.12 Regulering af takster

Det er naturligt med mellemrum at regulere takster i overensstemmelse med pris- og lønudvikling.

Det gælder især de takster, som er betaling for, at der udføres et arbejde, f.eks. vedligeholdelse.

At taksterne skal reguleres behøver ikke at indebære, at vedtægten skal ændres og derfor til ny godkendelse.

I stedet kan man anføre taksterne i vedtægten som grundbeløb og supplere med bestemmelser om, hvordan de reguleres.

Stiftsøvrighederne udsender med mellemrum meddelelser om reguleringssatser til menighedsrådene.

4 Provstiudvalgenes kompetence

Da loven om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde blev revideret med virkning fra 1. juli 1992, blev det fastslået i § 12, stk. 1, at kirkegårdsvedtægter skal godkendes af provstiudvalgene. Tidligere lå denne kompetence hos stiftsøvrighederne. Vedtægter, som er godkendt af stiftsøvrighederne, er fortsat gyldige, men provstiudvalgene skal godkende nye vedtægter eller ændringer af gamle vedtægter.

At vedtægterne skal godkendes og ikke fastsættes af provstiudvalgene indebærer, at det er menighedsrådene, der som kirkegårdsbestyrelser i første omgang har ansvaret for, at der er en vedtægt, og for, hvad der står i den.

Provstiudvalgene kan og skal ikke diktere vedtægternes indhold, men skal sikre, at vedtægterne ikke strider imod love eller andre overordnede regler. I den forbindelse kan provstiudvalgene naturligvis pålægge menighedsrådene at foretage ændringer og give råd om, hvad der i stedet bør stå. Men udformningen er grundlæggende menighedsrådenes ansvar.

I lovens § 12, stk. 3, er det fastslået, at provstiudvalget ved godkendelsen af vedtægter skal "sikre ensartede takster inden for samme ligningsområde, medmindre særlige forhold gør sig gældende".

Men ligesom for vedtægternes øvrige indhold gælder det for taksterne, at provstiudvalgene skal godkende og ikke fastsætte eller diktere bestemte takster. Det er altså også her i første omgang menighedsrådet, der må beslutte, hvilke takster man finder rigtige.

Provstiudvalgene skal ved godkendelsen for det første tage stilling til, om de takster, et menighedsråd beslutter, er lovlige.

Som det er beskrevet i afsnit 1.5, er der nogle områder, hvor det i loven er fastsat, at der skal ydes en betaling for brugsret. Provstiudvalget skal altså nægte at godkende, hvis et menighedsråd på disse områder vil fastsætte taksten til 0 kr.

Som omtalt i afsnit 3.3 og 3.4 kan et menighedsråd fastsætte højere takster for brugsret for ikke-medlemmer af folkekirken og for mennesker, der ikke bor i kommunen. Men taksterne må ikke være højere end de faktiske udgifter ved at stille gravstederne til rådighed. Provstiudvalgene skal ved godkendelsen tage stilling til, om de højeste takster ligger inden for denne grænse.

Provstiudvalgene er derfor nødt til at gennemgå de beregninger, som ligger til grund for taksterne.

Provstiudvalgene har en tilsvarende opgave i forbindelse med de takster, der fastsættes for arbejdsbestemte ydelser som vedligeholdelse af gravsteder og arbejde i forbindelse med begravelse. Disse takster må ikke overstige de faktiske udgifter ved arbejdet plus et tillæg for generelle omkostninger.

Provstiudvalgene kan og skal forlange, at takster, der er ulovlige, bliver ændret. Det gælder, når et menighedsråd eller en kirkegårdsbestyrelse ønsker takster, som er højere end de faktiske udgifter. Og det gælder, når der på områder, hvor der ifølge loven skal kræves betaling, ønskes en takst på 0 kr.

Provstiudvalget skal som nævnt også "sikre ensartede takster". Begrundelsen er, som omtalt i afsnit 3.1 om brugerbetaling og skattefinansiering, at taksterne har betydning for den kirkelige økonomi i ligningsområdet (kommunen) som helhed. Det skyldes, at den del af udgifterne ved kirkegårdene, som ikke dækkes gennem taksterne, finansieres over kirkeskatten. Derfor må der være lige vilkår for kommunens kirkeskatteydere.

Da provstiudvalgets opgave er at godkende og ikke at fastsætte takster, kan udvalget dog ikke diktere et menighedsråd bestemte takster, bortset fra at kræve ulovlige takster ændret. Men udvalget skal nægte at godkende takster, der ligger på et andet niveau end taksterne på de andre

kirkegårde i kommunen, medmindre der er særlige grunde til, at de afviger fra de øvrige. Når et provstiudvalg ikke kan godkende nye takster, forbliver de gamle i kraft, indtil der er enighed mellem menighedsråd og provstiudvalg om nye takster.

Provstiudvalget kan altså afvise at godkende, at takster på en kirkegård sænkes eller forhøjes. Provstiudvalget kan også meddele et menighedsråd, at takster bør ændres, så de kommer på niveau med taksterne på de øvrige kirkegårde i kommunen, men provstiudvalget kan som nævnt ikke pålægge et menighedsråd at fastsætte bestemte takster. Takstspørgsmålet kan tages op i forbindelse med provstiudvalgets godkendelse af menighedsrådets budgetter, hvor man kan pege på sammenhængen mellem taksterne og behovet for at dække en del af kirkegårdens drift over kirkekassens budget. Provstiudvalget kan dog ikke træffe forholdsregler i form af at beskære et menighedsråds budgetter.

Provstiudvalget kan desuden tage takstpolitikken op til drøftelse med alle menighedsråd i et ligningsområde. De årlige budgetsamråd med repræsentanter for hvert af menighedsrådene i ligningsområdet er en god anledning til at drøfte, hvilken balance man ønsker i ligningsområdet mellem brugerbetaling og skattefinansiering af kirkegårdens drift.

Når provstiudvalget godkender vedtægter eller ændringer i vedtægter, skal der i henhold til § 12, stk. 4 i lov om kirkebygninger og kirkegårde sendes en kopi til stiftsøvrigheden. Denne bestemmelse er sat ind i loven, for at stiftsøvrigheden har en mulighed for at kontrollere, at de beløb, som indbetales til stiftsøvrigheden i forbindelse med aftaler om flerårig vedligeholdelse af gravsteder, svarer til de takster, som er fastsat i vedtægten. Al betaling for flerårig vedligeholdelse skal indbetales til stiftsmidlerne, der jo udlånes til stiftets menighedsråd i forbindelse med bl.a. bygge-, anlægs- og vedligeholdelsesarbejde.

Hvis der på en kirkegård er fastsat lave takster for flerårig vedligeholdelse, og indbetalingen herfra til stiftsmidlerne derfor er forholdsvis lille, kan det få betydning, hvis menighedsrådet ønsker lån af stiftsmidlerne. Stiftsøvrigheden kan ikke nægte et sådant menighedsråd at få et lån. Men der kan dog stilles andre betingelser end normalt, f.eks. et krav om kortere afdragstid.

5 Klagemuligheder

En kirkegårdsvedtægt er først gyldig, når den er godkendt af provstiudvalget og forsynet med påtegning herom.

Menighedsrådene kan klage over provstiudvalgenes afgørelser i forbindelse med godkendelse af kirkegårdsvedtægter. Klageinstansen er stiftsøvrigheden. Klage skal indgives inden for en måned efter, at rådet er blevet bekendt med den afgørelse, der klages over. Stiftsøvrigheden kan dog se bort fra denne frist, når der er særlig grund til det.

Privatpersoner kan klage over vedtægter, der er godkendt af et provstiudvalg. En klage kan f.eks. gælde størrelsen af de takster, som er fastsat i vedtægten. Klageinstans er også i disse tilfælde stiftsøvrigheden, og en klage skal indgives inden for en måned, efter at klageren er blevet bekendt med det, der klages over. Men stiftsøvrigheden kan se bort fra denne frist, når der er særlig grund til det.

Stiftsøvrighedens afgørelser er endelige. Det vil sige, at de ikke kan indbringes for en anden administrativ myndighed. Dog kan spørgsmål om lovligheden af en afgørelse, der er truffet af stiftsøvrigheden, indbringes for Kirkeministeriet.

Lovligheden af afgørelser, der er truffet af kirkelige myndigheder, kan desuden efterprøves af domstolene, ligesom det er tilfældet med afgørelser, der træffes af andre offentlige myndigheder.

I øvrigt følger de aftaler, der indgås mellem menighedsråd og privatpersoner om brugsret til og vedligeholdelse af gravsteder, som omtalt i afsnit 3.6, de almindelige formueretlige principper. I tilfælde af uenighed omkring sådanne aftaler er det derfor i sidste instans op til domstolene at træffe en afgørelse.